

Єні О.В.,Національна академія прокуратури України
м. Київ, Україна**ЗАМІСНА ПІДТРИМУВАЛЬНА ТЕРАПІЯ:
ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ**

Тези виступу на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Концептуальні засади розвитку охорони здоров'я та законодавства України про охорону здоров'я», м. Київ, Академія адвокатури України, 14 березня 2013 року

Законодавство України про охорону здоров'я охоплює широке коло нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини щодо діяльності закладів охорони здоров'я, надання медичної допомоги, виробництва та реалізації лікарських засобів і виробів медичного призначення, здійснення державного контролю та нагляду у цій сфері тощо. Зокрема, з урахуванням різнопланового характеру охорони здоров'я, значного переліку напрямів медичної діяльності, дослідниками виділяються три ключові об'єкти контролю та нагляду у сфері охорони здоров'я, серед яких названо й обіг наркотиків¹. Перевірки контролюючих та наглядових органів у вказаній сфері стосуються також і програм замісної підтримувальної терапії (далі – ЗПТ).

ЗПТ – це довгострокове (6 місяців і більше) застосування постійних доз замісних препаратів у комплексному лікуванні залежності від опіоїдів з метою стабілізації психічного стану хворого, зменшення медичних і соціальних наслідків уживання незаконних наркотиків, створення передумов для реабілітації та лікування інших хвороб (СНІД, гепатит В і С, ТБС, септичні стани тощо)². Відповідно до позиції ООН, ЗПТ є науково обґрунтованою складовою сучасних програм медичної допомоги наркотично залежним особам та важливою частиною профілактичних дій, спрямованих проти розповсюдження ВІЛ/СНІДу.

Особливістю законодавчого регулювання програм ЗПТ є те, що відповідні норми встановлені як актами

1 Ціборовський О.М. Шляхи систематизації законодавства України у сфері охорони здоров'я / О.М. Ціборовський, С.В. Істомін, В.М. Сорока. – К., 2011. – 72 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://moz.gov.ua/docfiles/Health_law_system.pdf

2 Вієвський А.М. Замісна підтримувальна терапія в лікуванні хворих із синдромом залежності від опіоїдів: метод. рекомендації, затверджені наказом МОЗ України від 10.11.2008 № 645 / А.М. Вієвський, С.В. Дворяк, Л.В. Влащенко. – К., 2008. – 74 с. – С. 6.

законодавства, пов'язаними із регулюванням лікування наркозалежних осіб, так й актами, які передбачають протидію поширенню ВІЛ/Сніду. Це пов'язано передусім з тим, що основним шляхом передачі ВІЛ-інфекції залишається ін'єкційний.

На міжнародному рівні країни-учасниці Дублінської декларації про партнерство у боротьбі з ВІЛ/СНІДом у Європі і Центральній Азії домовилися про збільшення доступу споживачів ін'єкційних наркотиків до профілактики, лікування від наркоманії і послуг зі зменшення шкоди шляхом просування, створення сприятливих можливостей і посилення відповідних програм (наприклад, замісного лікування від наркоманії) відповідно до національної політики.

Впровадження ЗПТ в Україні було розпочато відповідно до постанови Верховної Ради України від 03.02.2004 № 1426-IV «Про рекомендації парламентських слухань на тему: соціально-економічні проблеми ВІЛ/СНІДу, наркоманії та алкоголізму в Україні та шляхи їх розв'язання», постанови Кабінету Міністрів України від 04.03.2004 № 264 «Про затвердження Концепції стратегії дій Уряду, спрямованих на попередження розповсюдження ВІЛ-інфекції/СНІДу, на період до 2011 року, Національної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, допомоги та лікування ВІЛ-інфікованих на 2004–2008 роки», Указу Президента України від 12.12.2007 № 1208 «Про додаткові невідкладні заходи щодо протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні» з метою виконання зобов'язань Уряду України перед Глобальним фондом для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією.

На сьогодні нормативно-правову базу, яка регулює ЗПТ в Україні, становлять: **Законодавство України:** «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ) та правовий

і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ», ст. 4 якого визначає: держава гарантує забезпечення запобігання поширенню ВІЛ-інфекції серед осіб, які вживають наркотичні засоби та психотропні речовини ін'єкційним способом, за допомогою програм реабілітації таких осіб та програм зменшення шкоди, зокрема, використання ЗПТ; «Про затвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009–2013 роки», відповідно до якої очікується забезпечити доступ до ЗПТ та реабілітаційних програм не менш як 20 тис. споживачів ін'єкційних наркотиків; «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»; **постанова Кабінету Міністрів України** від 03.06.2009 № 589 «Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом» та ін.; **накази МОЗ України**, зокрема: від 27.03.2012 № 200 «Про затвердження Порядку проведення замісної підтримувальної терапії хворих з опіоїдною залежністю», яким затверджено відповідний Порядок, Типове положення про кабінет ЗПТ хворих з опіоїдною залежністю, форми первинної облікової документації; від 19.08.2008 № 476 «Про затвердження стандарту лікування ВІЛ-позитивних людей, які є споживачами

ін'єкційних наркотиків»; від 21.01.2010 № 11 «Про затвердження Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я України» тощо.

Водночас за висновками міжнародних експертів, для покращення програми ЗПТ в Україні необхідно: вдосконалити законодавчі акти, які регулюють проведення ЗПТ; потрібна більша гнучкість програм ЗПТ і більше можливостей для індивідуальної допомоги, соціальної реінтеграції, працевлаштування; за рахунок відповідних змін у правових актах підвищити терапевтичну гнучкість, при цьому забезпечуючи можливість видачі замісного препарату додому, продовження ЗПТ у випадках госпіталізації, зменшення обсягу обов'язкових записів, водночас вживати заходів до запобігання розкраданням замісного препарату¹.

1 Дворяк С.В. Замісна підтримувальна терапія для наркозалежних в Україні / С.В. Дворяк, Г.А. Пріб, В.В. Штенгелов. – Всесвіт соціальної психіатрії, медичної психології та психосоматичної медицини. – 2009. – Т. 1. – № 2. – С. 39-40.